

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2019. gada 7. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dzelzceļa pārvadājumi – Pasažieru tiesības un pienākumi – Regula (EK) Nr. 1371/2007 – 3. panta 8. punkts – Pārvadājuma līgums – Jēdziens – Pasažieris, kuram nav biļetes, iekāpjot vilcienā – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Direktīva 93/13/EEK – 1. panta 2. punkts un 6. panta 1. punkts – Vispārējie dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma pārvadājumu nosacījumi – Obligātas tiesību normas – Noteikums par līgumsodu – Valsts tiesas pilnvaras

Apvienotajās lietās no C-349/18 līdz C-351/18

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *vrederegerecht te Antwerpen* (Antverpenes miertiesa, Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 25. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 30. maijā, tiesvedībā

Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS)

pret

Mbutuku Kanyeba (C-349/18),

Larissa Nijs (C-350/18),

Jean-Louis Anita Dedroog (C-351/18),

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] (referents), E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerāladvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Beļģijas valdības vārdā – *C. Van Lul* un *C. Pochet*, kā arī *J.-C. Halleux*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *N. Ruiz García* un *P. Vanden Heede*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 11. jūnija tiesas sēdē,

* Tiesvedības valoda – holandiešu.

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1371/2007 (2007. gada 23. oktobris) par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem (OV 2007, L 315, 14. lpp.) 9. panta 4. punktu, kā arī Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 2. panta a) punktu un 3. un 6. pantu.
- 2 Šie lūgumi ir iesniegti tiesvedībā starp *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS)* (Beļģijas valsts dzelzceļa sabiedrība (NMBS)) un *Mbutuku Kanyeba* (lieta C-349/18), *Larissa Nijs* (lieta C-350/18) un *Jean-Louis Anita Dedroog* (lieta C-351/18) saistībā ar papildu maksu, kas tika prasīta šiem pēdējiem minētajiem par to, ka tie ar vilcienu bija ceļojuši bez biļetes.

Savienības tiesības

Direktīva 93/13

- 3 Direktīvas 93/13 trīspadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

“tā kā tiek uzskatīts, ka dalībvalstu likumi vai noteikumi, kas tieši vai netieši nosaka patērētāju līgumu noteikumus, nesatur negodīgus noteikumus; tā kā tādēļ neliekas vajadzīgi attiecināt uz šo direktīvu noteikumus, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai [Eiropas Savienība]; tā kā šajā sakarībā vārdi “obligātas tiesību normas” 1. panta 2. punktā ietver arī noteikumus, kas, saskaņā ar tiesību aktiem, attiecas uz līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka nav noteikta cita kārtība.”

- 4 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir saskaņot dalībvalstu normatīvus un administratīvus aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, ko slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju.

2. Šī direktīva neattiecas uz līguma noteikumiem, kas ietver obligātas tiesību normas un to starptautisko konvenciju principus vai noteikumus, kam ir pievienojušās dalībvalstis vai [Savienība], īpaši transporta jomā.”

- 5 Minētās direktīvas 2. panta a) punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

a) “negodīgi noteikumi” ir 3. pantā definēti līguma noteikumi.”

- 6 Šīs pašas direktīvas 3. pantā ir noteikts:

“1. Līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un tas notiek par sliktu patērētājam.

2. Noteikumu vienmēr uzskata par tādu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot to saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem.

[..]

3. Pielikumā atrodas indikatīvs un nepilnīgs tādu noteikumu saraksts, ko var uzskatīt par negodīgiem.”

7 Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

8 Šīs direktīvas 7. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Regula Nr. 1371/2007

9 Regulas Nr. 1371/2007 1.–3. apsvērumā ir teikts:

“(1) Īstenojot kopējo transporta politiku, ir svarīgi nodrošināt dzelzceļa pasažieru tiesības un uzlabot kvalitāti un efektivitāti dzelzceļa pasažieru pārvadājumiem starp dalībvalstīm, lai palīdzētu palielināt dzelzceļa pārvadājumu daļu attiecībā pret citiem pārvadājumu veidiem.

(2) Komisijas paziņojumā “Patērētāju aizsardzības politikas stratēģija 2002.–2006. gadam” [OV 2002, C 137, 2. lpp.] ir noteikts mērķis sasniegt augstu patērētāju aizsardzības līmeni transporta jomā saskaņā ar Līguma 153. panta 2. punktu.

(3) Ņemot vērā to, ka dzelzceļa pasažieris ir pārvadājuma līguma vājākā puse, pasažieru tiesības šajā ziņā būtu jāaizsargā.”

10 Šīs regulas 1. panta a) punktā ir paredzēts:

“Ar šo regulu paredz noteikumus par:

a) informāciju, kas jāsniedz dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, pārvadājumu līgumu noslēgšanu, biļešu pārdošanu un datorizētu dzelzceļa pārvadājumu informācijas un rezervēšanas sistēmu.”

11 Minētās regulas 3. pantā ir ietvertas šādas definīcijas:

“Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

2) “pārvadātājs” ir dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, ar ko pasažieris ir noslēdzis pārvadājuma līgumu, vai vairāki secīgi dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi, kas ir atbildīgi, pamatojoties uz minēto līgumu;

[..]

8) “pārvadājuma līgums” ir līgums par pārvadājuma veikšanu pret atlīdzību vai par brīvu, kuru dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums vai biļešu pārdevējs un pasažieris noslēdz par viena vai vairāku pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu;

[..]

10) “tranzīta biļete” ir biļete vai biļetes, kas uzskatāmas par pārvadājuma līgumu tādu secīgu dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai, kurus veic viens vai vairāki dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi;

[..]

16) “Vispārēji pārvadāšanas nosacījumi” ir pārvadātāja nosacījumi, kas ir vispārēju nosacījumu vai tarifu formā, kuri juridiski ir spēkā katrā dalībvalstī un kuri pēc pārvadājuma līguma noslēgšanas ir kļuvuši par tā sastāvdaļu;

[..].”

12 Regulas Nr. 1371/2007 II nodaļā “Pārvadājuma līgums, informācija un biļetes” ir iekļauts tās 4.–10. pants. Šīs regulas 4. pantā “Pārvadājuma līgums” ir paredzēts:

“Ņemot vērā šo nodaļu, pārvadājuma līguma noslēgšanu un izpildi un informācijas un biļešu nodrošināšanu reglamentē I pielikuma II un III sadaļa.”

13 Minētās regulas 9. panta, kas attiecas biļešu, tranzīta biļešu un rezervāciju pieejamību, 2.–4. punktā ir noteikts:

“2. Neskarot 4. punktu, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi izplata biļetes pasažieriem, izmantojot vismaz vienu no šādiem pārdošanas punktiem:

- a) biļešu kases vai automātus;
- b) tālruni/internetu vai jebkuras citas plaši pieejamas informācijas tehnoloģijas;
- c) vilcienos.

3. Neskarot 4. un 5. punktu, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi saskaņā ar pakalpojumu valsts līgumu izplata biļetes, izmantojot vismaz vienu no šādiem pārdošanas punktiem:

- a) biļešu kases vai automātus;
- b) vilcienos.

4. Dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi piedāvā iespēju iegādāties attiecīgā pakalpojuma biļetes vilcienā, ja vien šāda iespēja nav ierobežota vai liegta drošības, krāpšanas apkarošanas, obligātas dzelzceļa rezervācijas vai pamatotu komerciālu iemeslu dēļ.”

14 Regulas Nr. 1371/2007 I pielikumā “Izvilksms no Vienotajiem noteikumiem attiecībā uz pasažieru un bagāžas starptautisko dzelzceļa pārvadājuma līgumu (CIV)” ietilpst 1980. gada 9. maija Konvencijas par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (COTIF), kura grozīta ar 1999. gada 3. jūnija Protokolu par grozījumiem Konvencijā par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem (turpmāk tekstā – “COTIF”), A papildinājuma II-VII sadaļa. Tādējādi šajā I pielikumā ir ietverta šī papildinājuma II sadaļa “Pārvadājuma līguma noslēgšana un izpilde”, kurā ir ietverts minētā papildinājuma 6.–11. pants.

15 COTIF A papildinājuma 6. pantā “Pārvadājuma līgums” ir paredzēts:

“1. Saskaņā ar pārvadājuma līgumu pārvadātājs uzņemas pārvest pasažieri, kā arī, ja nepieciešams, bagāžu un transportlīdzekļus uz galastaciju un nogādāt bagāžu un transportlīdzekļus galastacijā.

2. Pārvadājuma līgumu apstiprina ar vienu vai vairākām pasažierim izdotām biļetēm. Tomēr saskaņā ar 9. pantu biļetes neesamība, nepareizums vai nozaudēšana neietekmē līguma esamību vai derīgumu, [kuram joprojām piemērojami šie vienotie noteikumi].
3. Biļete kalpo kā ticams pierādījums pārvadājuma līguma noslēgšanai un saturam.”
- 16 Šā A papildinājuma 7. panta “Biļete” 1. un 2. punktā ir noteikts:
- “1. Vispārējie pārvadāšanas noteikumi nosaka biļešu veidu un saturu, kā arī valodu un rakstu zīmes, kuras tiek izmantotas to sastādīšanā un drukāšanā.
2. Biļetēs jānorāda vismaz:
- [..]
- c) jebkāds cits paziņojums, kas nepieciešams, lai pierādītu pārvadājuma līguma noslēgšanu un saturu un atļautu pasažierim izmantot tiesības, ko paredz šis līgums.”
- 17 Minētā A papildinājuma 8. panta 1. punktā ir precizēts, ka “saskaņā ar līgumu, kas noslēgts starp pasažieri un pārvadātāju, braukšanas maksu apmaksā avansā”.
- 18 Šī pašā A papildinājuma 9. panta nosaukums ir “Tiesības tikt pārvadātam. Pārvadāšanas atteikums”. Saskaņā ar tā 1. punktu:
- “Pasažierim no viņa brauciena sākuma jābūt derīgai biļetei un pēc pieprasījuma tā jāuzrāda biļešu kontrolierim. Vispārējie pārvadāšanas noteikumi var paredzēt:
- a) ka pasažieris, kurš nevar uzrādīt derīgu biļeti, papildus braukšanas maksai maksā soda naudu;
- b) ka pasažierim, kurš atsakās maksāt braukšanas maksu vai soda naudu, var pieprasīt pārtraukt braucienu;
- c) vai un kādos apstākļos var tikt atmaksāta soda nauda.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

- 19 2015. gada laikā četras reizes ir ticis konstatēts, ka *M. Kanye* ir braucis ar vilcienu bez biļetes (lieta C-349/18), pārkāpjot tolaik piemērojamo *NMBS* pārvadāšanas nosacījumu 156.–160. pantu. 2013. un 2015. gadā pieci identiski pārkāpumi tika konstatēti attiecībā uz *L. Nij*s (lieta C-350/18). Tāpat arī 2014. un 2015. gadā tika konstatēts, ka *J.–L. A. Dedroog* bija izdarījis vienpadsmit šādus pārkāpumus (lieta C-351/18).
- 20 *NMBS* piedāvāja katrai no šīm personām iespēju atrisināt situāciju, uzreiz maksājot brauciena maksu, palielinot to līdz tā sauktajam “vilciena salona tarifam”, vai 14 dienu laikā no pārkāpuma konstatējuma samaksāt fiksētu maksu 75 EUR apmērā, vai – par pārkāpumiem pirms 2015. gada – brauciena maksu, kas palielināta par 60 EUR. Pēc minētā 14 dienu termiņa beigām atbildētājiem pamatlietā vēl bija iespēja samaksāt fiksētu summu 225 EUR apmērā vai – par pārkāpumiem pirms 2015. gada – pārvadājuma cenu, kas palielināta par 200 EUR.
- 21 Tā kā neviens no atbildētājiem pamatlietā neizmantoja šīs iespējas, *NMBS* pret tiem vērsās iesniedzējtiesā, proti, *vredegerecht te Antwerpen* (Antverpenes miertiesa, Beļģija), lai tiem tiktu piespriestas – attiecīgi lietās no C-349/18 līdz C-351/18 – summas 880,20 EUR, 1103,90 EUR un 2394 EUR apmērā, katrai summai pieskaitot tiesāšanās izdevumus šajā instancē. Šajos pieteikumos

NMBS norāda, ka tiesiskās attiecības starp to un katru no atbildētājiem pamatlietā ir nevis līgumiska, bet gan normatīva rakstura, jo tās nebija iegādājušās biļetes. Atbildētāji uz tiesas sēdi iesniedzējtiesā neieradās.

- 22 Šī tiesa uzskata, ka, ņemot vērā Tiesas judikatūru, tai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē normu par negodīgiem līguma noteikumiem piemērošana, ja pakalpojums ir sniegts patērētājam. Tā norāda, ka tajā izskatāmajās lietās runa ir, pirmkārt, par “patērētājiem” negodīgu līguma noteikumu teorijas izpratnē, jo šis jēdziens, pēc tās domām, attiecas uz “jebkuru fizisku personu, kuras rīkojas nesaistīti ar komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju”, un, otrkārt, “uzņēmumu” šīs pašas teorijas izpratnē, šajā ziņā atsaucoties uz *Hof van Cassatie* (Kasācijas tiesa, Beļģija) spriedumu. Līdz ar to tā norāda, ka tai ir jāveic minētās teorijas piemērošanas pārbaude un šajā ziņā rodas jautājums par *NMBS* un atbildētāju pamatlietā tiesisko attiecību būtību, kā arī pēc tam par to, vai pārvadājuma līgums bija vai nebija noslēgts.
- 23 Šajā ziņā tā norāda, ka nav skaidrs *NMBS* vispārējo pārvadājumu nosacījumu, kuros regulēti tā un pasažieru attiecīgās tiesības un pienākumus, juridiskais pamats. Viena versija esot, ka šīs ir vienīgi līgumiskas normas. Otra savukārt – ka tie ir noteikumi administratīvo tiesību izpratnē. Beļģijas tiesībās pastāvot arī domstarpības par *NMBS* un ceļotāja juridisko attiecību raksturu. Saskaņā ar pirmo versiju šīm attiecībām vienmēr esot līgumisks raksturs, pat ja pasažierim nav derīgas biļetes. Tas vien, ka persona atrodas zonā, kurā tai ir jābūt biļetei, esot pietiekami, lai rastos pārvadājuma līgums par pārvadājuma veikšanu, kas tad būtu parasts standartlīgums. Saskaņā ar otro versiju attiecības esot līgumiskas, ja pasažieris ir iegādājies biļeti, bet tās ir normatīva rakstura, ja šādas biļetes nav. Līdz ar to pušu gribas nebūtu saskaņotas, jo pasažierim nav nodoma maksāt par pārvadājumu un pārvadājumu uzņēmumam nav nodoma veikt pārvadājumu bez atlīdzības. Iesniedzējtiesa norāda, ka šī diskusija Beļģijas tiesībās, šķiet, vairs nav aktuāla, jo *Grondwettelijk Hof* (Konstitucionālā tiesa, Beļģija) un *Hof van Cassatie* (Kasācijas tiesa) ir nospriedušas, ka negodīgu līguma noteikumu teorija attiecas arī uz normatīvi tiesiskām attiecībām.
- 24 Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka negodīgu līguma noteikumu teorija prasa līguma pastāvēšanu un uzskata, ka jēdziens “līgums” ir Savienības tiesību jēdziens. Šajā ziņā tā atsauca uz Regulas Nr. 1371/2007 9. panta 4. punktu un šaubās par pārvadājuma līguma noslēgšanas brīdi, precīzāk, par to, vai tas ir noticis tad, kad persona ienāk zonā, kurā principā ir nepieciešama biļete, vai arī biļetes iegādes brīdi.
- 25 Tā turklāt uzskata, ka pārvadājuma līguma rašanās brīdis ir jāsaista ar Direktīvas 93/13 2. panta a) punktu un 3. pantu. Tajā izskatāmajās lietās *NMBS* vispārējie pārvadāšanas nosacījumi, neatkarīgi no tā, vai tie ir līgumiska vai normatīva rakstura, ir uzskatāmi par noteikumiem, par kuriem nav notikusi atsevišķa apspriešanās pēdējās minētās normas izpratnē.
- 26 Ņemot vērā šos apsvērumus, tā vaicā, vai starp pārvadājumu uzņēmumu un pasažieri vienmēr rodas tiesiskas attiecības, pat ja šis pasažieris izmanto šī pārvadātāja pakalpojumus, neiegādājoties biļeti. Ja izrādītos, ka tā nav, tā vēlas noskaidrot, vai negodīgu līguma noteikumu teorija ir piemērojama pasažierim, kas izmanto sabiedrisko transportu, neiegādājoties biļeti.
- 27 Gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka *NMBS* vispārējie pārvadājumu nosacījumi ir jāizskata, ņemot vērā negodīgu līguma noteikumu teoriju, iesniedzējtiesa norāda, ka Beļģijas tiesībās līguma negodīga noteikuma sekas ir tā spēkā neesamība un ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Savienības tiesībām būtībā ir pretrunā tas, ja valsts tiesa, kura konstatē tāda līguma, kas noslēgts starp pārdevēju un patērētāju, negodīga noteikuma spēkā neesamību, papildina šo līgumu, pārskatot šī noteikuma saturu. Beļģijas tiesību doktrīnā tomēr šis vispārīgais vispārējo tiesību normu aizstājošās iedarbības aizliegums tiek kritizēts kā nepietiekami detalizēts. Tādēļ šī tiesa vaicā, vai var būt apstākļi, kuros pārdevējam ir interese līguma noteikumu atstāt spēkā, bet patērētājam ir interese, lai tiesa pārskatītu tā tvērumu, un, šādā gadījumā, vai šie apstākļi var tikt definēti abstrakti.

28 Šādos apstākļos *vrederegrecht te Antwerpen* (Antverpenes miertiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kuru formulējums apvienotajās lietās ir identisks:

- “1) Vai [Regulas Nr. 1371/2007] 9. panta 4. punkts, to lasot kopā ar Direktīvas 93/13 2. panta a) punktu un 3. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka starp transporta uzņēmumu un pasažieri vienmēr izveidojas līgumiskas tiesiskās attiecības, pat ja pasažieris pārvadātāja pakalpojumu izmanto, neiegādājoties biļeti?
- 2) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir noliedzoša, vai doktrīna par aizsardzību pret negodīgiem noteikumiem attiecas arī uz pasažieri, kas izmanto sabiedrisko transportu, neiegādājoties biļeti, un šādas rīcības rezultātā saskaņā ar pārvadātāja vispārējiem nosacījumiem, kurus to normatīvā rakstura dēļ vai sakarā ar to paziņošanu oficiālā valsts publikācijā uzskata par vispārēji piemērojamiem, viņam ir pienākums maksāt papildu summu pie biļetes cenas?
- 3) Vai Direktīvas 93/13 6. pants, kurā ir paredzēts, ka “dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums pie tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem”, visās situācijās nepieļauj, ka tiesa noteikumu, kas klasificēts kā negodīgs, ierobežo vai tā vietā piemēro vispārējos tiesību aktus?
- 4) Ja atbilde uz iepriekš minēto jautājumu ir noliedzoša, kādos apstākļos valsts tiesa var ierobežot noteikumu, kas klasificēts kā negodīgs, vai to aizstāt ar vispārējiem tiesību aktiem?
- 5) Ja uz iepriekš minētajiem jautājumiem nevar sniegt abstraktas atbildes, rodas jautājums, vai situācijā, kad valsts dzelzceļa pārvadājumu sabiedrība pēc bezbiļetnieka noķeršanas viņu civiltiesiski soda ar papildu summu, kas, iespējams, tiek iekasēta papildus biļetes cenai, un tiesa secina, ka prasītā papildu summa ir negodīga Direktīvas 93/13 2. panta a) punkta izpratnē, to lasot kopā ar šīs direktīvas 3. pantu, minētās direktīvas 6. pants nepieļauj, ka tiesa atzīst attiecīgo noteikumu par spēkā neesošu un piemēro vispārējos tiesību aktus par civiltiesisko atbildību, lai kompensētu valsts dzelzceļa sabiedrībai nodarīto zaudējumu?”

Tiesvedība Tiesā

29 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 11. jūlija rīkojumu lietas no C-349/18 līdz C-351/18 tika apvienotas rakstveida procesam un sprieduma taisīšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

30 Ievadam jānorāda, pirmkārt, ka ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kā, ņemot vērā Direktīvu 93/13, interpretējams Regulas Nr. 1371/2007 9. panta 4. punkts. Taču šajā regulā nav atsauču uz Direktīvu 93/13. Turklāt no regulas un direktīvas 1. pantu salīdzinājuma izriet, ka tām ir atšķirīgi mērķi. Līdz ar to Direktīvas 93/13 noteikumi nevar būt nozīmīgi Regulas Nr. 1371/2007 interpretācijā (pēc analogijas skat. spriedumus, 2004. gada 9. septembris, *Meiland Azewijn*, C-292/02, EU:C:2004:499, 40. punkts; 2011. gada 15. decembris, *Møller*, C-585/10, EU:C:2011:847, 37. un 38. punkts, kā arī 2014. gada 11. septembris, Komisija/Vācija, C-525/12, EU:C:2014:2202, 40. punkts).

31 Otrkārt, lai arī ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vaicā par Regulas Nr. 1371/2007 9. panta 4. punkta interpretāciju, ir jānorāda, ka šī norma attiecas uz to, ka dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem principā ir jāpiedāvā iespēja attiecīgo pakalpojumu biļeti iegādāties vilcienā. Tomēr no iesniedzējtiesas lēmumiem izriet, ka pamatlietās runa nav par šo iespēju, bet gan par to, vai tad, ja pasažieris vilcienā

- brauc bez biļetes, ir jāuzskata, ka viņš, iekāpjot vilcienā, ir stājies līgumiskās attiecībās ar dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumu minētās regulas izpratnē. Tātad pamatlietu vajadzībām nav jāinterpretē 9. panta 4. punkts pats par sevi.
- 32 Tomēr atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai valstu tiesu un Tiesas sadarbības procedūrā, kas izveidota ar LESD 267. pantu, Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas tai ļautu izspriest tajā izskatāmo lietu. No šādas perspektīvas Tiesai attiecīgā gadījumā ir jāpārformulē tai iesniegtie jautājumi. Apstākļi, ka valsts tiesa prejudiciālo jautājumu ir izteikusi, formāli atsaucoties uz noteiktām Savienības tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, lemjot par izskatāmo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā uz tām ir vai nav atsaukusies. Tālab Tiesai ir no visa valsts tiesas iesniegtās informācijas kopuma, it īpaši no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma, ir jāizdala tie Savienības tiesību elementi, kuri, ņemot vērā strīda priekšmetu, ir jāinterpretē (spriedums, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 36. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 33 Ņemot vērā šos apsvērumus un lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojumu, ir jāsaprot, ka ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka situācija, kad pasažieris iekāpj vilcienā, lai brauktu bez biļetes, ietilpst “pārvadājuma līguma” jēdzienā šīs tiesību normas izpratnē.
- 34 Atbilstoši Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punktam “pārvadājuma līgums” šīs regulas nozīmē ir “līgums par pārvadājuma veikšanu pret atlīdzību vai par brīvu, kuru dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums vai biļešu pārdevējs un pasažieris noslēdz par vienu vai vairāku pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu”.
- 35 Svarīgi atgādināt, ka, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un ar tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedumi, 2005. gada 7. jūnijs, *VEMW u.c.*, C-17/03, EU:C:2005:362, 41. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2012. gada 22. novembris, *Westbahn Management*, C-136/11, EU:C:2012:740, 33. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 36 Attiecībā uz Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkta formulējumu ir jānorāda, pirmkārt, ka termins “līgums” tā ierastajā nozīmē apzīmē saskaņotu gribas izteikumu, kura mērķis ir radīt tiesiskas sekas. Otrkārt, jomā, ko reglamentē šī regula, un ņemot vērā šīs normas formulējumu, šīs sekas galvenokārt veido dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma pienākums sniegt pasažierim vienu vai vairākus pārvadājumu pakalpojumus un pasažiera pienākums samaksāt cenu, ja vien pārvadājumu pakalpojumi netiek sniegti bez maksas.
- 37 Tādējādi no iepriekšējā punktā konstatētā izriet, ka, no vienas puses, ļaujot brīvi piekļūt vilcienam un, no otras puses, iekāpjot tajā, nolūkā tajā braukt, gan dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, gan pasažieris pauž saskaņotu gribu stāties līgumattiecībās, no kā izriet, ka pārvadājuma līguma esamības konstatēšanai nepieciešamie nosacījumi principā ir izpildīti. Tomēr Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkta formulējums neļauj noteikt, vai fakts, ka pasažierim ir biļete, ir obligāts elements, lai uzskatītu, ka pastāv “pārvadājuma līgums” šīs tiesību normas izpratnē.
- 38 Attiecībā uz kontekstu, kurā ietilpst Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkts, ir jānorāda, pirmām kārtām, ka frāze “pārvadājuma līgums” ir ietverta vairākās citās šīs regulas normās.
- 39 Proti, minētās regulas 3. panta 10. punktā jēdziens “tranzīta biļete” ir definēts kā “biļete vai biļetes, kas ir pārvadājuma līgums par tādu secīgu dzelzceļa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanu, kurus veic viens vai vairāki dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi”.
- 40 Šīs pašas regulas 4. pantā, kurš konkrēti attiecas uz “pārvadājuma līgumu”, ir noteikts, ka “ņemot vērā [Regulas Nr. 1371/2007 II nodaļu], pārvadājuma līguma noslēgšanu un izpildi un informācijas un biļešu nodrošināšanu reglamentē [šīs regulas] I pielikuma II un III sadaļa”.

- 41 Šajā ziņā minētajā Regulas Nr. 1371/2007 I pielikumā ir citēta *COTIF* A papildinājuma II sadaļa par pārvadājuma līguma noslēgšanu un izpildi. Atbilstoši šī papildinājuma 6. panta 1. punktam “saskaņā ar pārvadājuma līgumu pārvadātājs uzņemas pārvest pasažieri, kā arī, ja nepieciešams, bagāžu un transportlīdzekļus uz galastaciju un nogādāt bagāžu un transportlīdzekļus galastacijā”, šī 6. panta 2. punktā precizējot, ka pārvadājuma līgums ir jāapstiprina ar vienu vai vairākām pasažierim izdotām biļetēm, un ka, neskarot minētā papildinājuma 9. pantu, biļetes neesamība, nepareizums vai nozaudēšana neietekmē nedz līguma pastāvēšanu, nedz tā spēkā esamību, kam joprojām piemērojami *COTIF* izdotie vienotie noteikumi. Tāpat arī minētā papildinājuma 6. panta 3. punktā ir piebilsts, ka biļete kalpo kā ticams pierādījums pārvadājuma līguma noslēgšanai un saturam.
- 42 Turklāt *COTIF* A papildinājuma 7. panta 1. punktā ir noteikts, ka vispārējos pārvadāšanas nosacījumos paredz tostarp biļešu veidu un saturu, un tā 2. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka biļetēs ir jānorāda jebkāda informācija, lai pierādītu pārvadājuma līguma noslēgšanu un saturu un atļautu pasažierim īstenot tiesības, ko paredz šis līgums.
- 43 Šajā ziņā ir jāuzsver arī, ka no Regulas Nr. 1371/2007 9. panta 2. un 3. punkta izriet, ka, neskarot šī panta 4. punktu, dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi izplata biļetes pasažieriem, izmantojot vismaz vienu no trim – vai diviem, ja runa ir par biļetēm saistībā ar pakalpojumiem, kas paredzēti saskaņā ar sabiedrisko pakalpojumu līgumiem, – pārdošanas punktiem, kuri uzskaitīti šajās tiesību normās un kuru vidū ir minēta pārdošana vilcienā.
- 44 Otrām kārtām, ir jānorāda, ka no *COTIF* A papildinājuma, kurš ietverts šīs regulas I pielikumā, 8. panta 1. punkta izriet, ka saskaņā ar līgumu, kas noslēgts starp pasažieri un pārvadātāju, braukšanas maksu apmaksā avansā.
- 45 Turklāt šī A papildinājuma 9. panta, kuru neskarot ir piemērojams tā 6. pants, 1. punkta pirmajā teikumā ir paredzēts, ka pasažierim no viņa brauciena sākuma jābūt derīgai biļetei un pēc pieprasījuma tā jāuzrāda biļešu kontrolierim. Tomēr minētā 9. panta [1. punkta] otrajā teikumā, proti, a) un b) apakšpunktā, ir precizēts, ka vispārējos pārvadāšanas nosacījumos var paredzēt, ka pasažierim, kurš nevar uzrādīt derīgu biļeti, papildus braukšanas maksai ir jāmaksā soda nauda, un ka pasažierim, kurš atsakās maksāt braukšanas maksu vai soda naudu, var pieprasīt pārtraukt braucieni.
- 46 Saskaņā ar Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 16. punktu šajā regulā jēdziens “vispārēji pārvadāšanas nosacījumi” šīs regulas izpratnē nozīmē “pārvadātāja nosacījumus, kas ir vispārēju nosacījumu vai tarifu formā, kuri juridiski ir spēkā katrā dalībvalstī un kuri pēc pārvadājuma līguma noslēgšanas ir kļuvuši par tā sastāvdaļu”, jo “pārvadātājs” šīs regulas 3. panta 2. punktā ir definēts kā “dzelzceļa pārvadājumu uzņēmums, ar ko pasažieris ir noslēdzis pārvadājuma līgumu, vai vairāki secīgi dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi, kas ir atbildīgi, pamatojoties uz minēto līgumu”.
- 47 Tādējādi, tā kā pret pasažieri, kam nav derīgas biļetes vai kas atsakās tūlīt samaksāt par šo biļeti, atbilstoši Regulas Nr. 1371/2007 I pielikumā ietvertā *COTIF* A papildinājuma 9. pantam var atsaukties uz vispārējiem pārvadāšanas nosacījumiem un tā kā tie saskaņā ar šīs regulas 3. panta 16. punktu, lasot to kopā ar šīs regulas 3. panta 2. punktu, minētās regulas izpratnē kļūst par dzelzceļa pārvadājumu uzņēmuma un pasažiera noslēgtā līguma sastāvdaļu, no tā izriet, ka šāds uzņēmums, kas ļauj brīvi piekļūt tā vilcieniem un pasažieris, kurš šādā vilcienā iekāpj nolūkā ar to braukt, ir uzskatāmi par “pārvadājuma līguma” pusēm šīs pašas regulas izpratnē no brīža, kad šis pasažieris atrodas vilcienā. Proti, pretējā gadījumā pret minēto pasažieri, pamatojoties uz Regulu Nr. 1371/2007, nevarētu atsaukties uz vispārējiem pārvadāšanas nosacījumiem.
- 48 Tādējādi no šiem konteksta elementiem skaidri izriet, ka pārvadājuma biļete, kas minētajā A papildinājumā arī ir saukta par “biļeti”, ir tikai instruments, kas sevī ietver pārvadājuma līgumu Regulas Nr. 1371/2007 izpratnē.

- 49 Līdz ar to Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkta formulējums un šīs tiesību normas konteksts liek uzskatīt, ka jēdziens “pārvaldījuma līgums” minētās normas izpratnē šīs regulas nolūkā ir jāsaprot tādējādi, ka tas nav atkarīgs no tā, vai pasažierim ir biļete, un ka tas aptver situāciju, kurā pasažieris, neiegādājoties biļeti, iekāpj brīvi pieejamā vilcienā, lai ar to brauktu.
- 50 Šo secinājumu apstiprina Regulas Nr. 1371/2007 mērķi. Pirmkārt, saskaņā ar šīs regulas 1. panta a) punktu tās mērķis ir tostarp paredzēt noteikumus par pārvaldījuma līgumu noslēgšanu. Otrkārt, minētās regulas 1. apsvērumā it īpaši ir uzsvērts, ka kopējās transporta politikas ietvaros ir svarīgi nodrošināt dzelzceļa pasažieru tiesības. Turklāt no šīs pašas regulas 2. apsvēruma izriet, ka ir jāsasniedz augsta līmeņa patērētāju aizsardzība transporta jomā, un saskaņā ar tās 3. apsvērumu pasažieris ir pārvaldījuma līguma vājākā puse un viņa tiesībām šajā ziņā ir jābūt aizsargātām.
- 51 Būtu pretēji šiem mērķiem uzskatīt, ka jēdziens “pārvaldījuma līgums” Regulas Nr. 1371/2007 izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neietver tādu situāciju, kad pasažieris, kam nav biļetes, iekāpj brīvi pieejamā vilcienā, lai veiktu braucienu. Faktiski, ja uzskatītu, ka šādu pasažieri tikai tādēļ, ka viņam, iekāpjot vilcienā, nav biļetes, nevar atzīt par pusi līgumiskās attiecībās ar dzelzceļa pārvaldījumu uzņēmumu, kurš ļauj brīvi piekļūt saviem vilcieniem, šim pasažierim no viņa neatkarīgu apstākļu dēļ varētu tikt liegtas tiesības, kas šajā regulā tiek saistītas ar pārvaldījuma līguma slēgšanu, un tas savukārt būtu pretrunā minētajā regulā noteiktajam dzelzceļa pasažieru aizsardzības mērķim, kā atgādināts tās 1.–3. apsvērumā.
- 52 Turklāt, tā kā Regulā Nr. 1371/2007 šajā ziņā nav noteikumu, šāda interpretācija neietekmē līguma spēkā esamību vai sekas, kuras var iestāties, ja kāda no pusēm nepilda savus līgumiskos pienākumus, kuri, tā kā regulā tas nav reglamentēts, joprojām ir noteikti piemērojamās valsts tiesību normās.
- 53 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 1371/2007 3. panta 8. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka situācija, kad pasažieris iekāpj brīvi pieejamā vilcienā, lai brauktu bez biļetes, ietilpst “pārvaldījuma līguma” jēdzienā šīs tiesību normas izpratnē.

Par otro jautājumu

- 54 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par trešo un piekto jautājumu

- 55 Ar trešo un piekto jautājumu, kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tas, ka valsts tiesa, kura konstatē starp pārdevēju un patērētāju noslēgtā līgumā ietverta noteikuma par līgumsodu negodīgumu, šajā noteikumā paredzētā līgumsoda apmēru samazina par labu patērētājam vai nomaina minēto noteikumu ar aizstājošu valsts tiesību normu. Šajā kontekstā minētā tiesa arī vēlas noskaidrot, vai Direktīva 93/13 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nepieļauj, ka tādos apstākļos kā pamatlietā valsts tiesa turklāt piemēro savas valsts tiesību normas par ārpuslīgumisko atbildību.
- 56 Šajā ziņā vispirms jānorāda, ka šai gadījumā saskaņā ar lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajām norādēm noteikums par līgumsodu, ko iesniedzējtiesa attiecīgā gadījumā varētu atzīt par negodīgu, ietilpst *NMBS* vispārējos pārvaldījumu nosacījumos, par kuriem šī tiesa precizē, ka tos “uzskata par vispārēji piemērojamiem, pamatojoties uz to normatīvo raksturu”, un ka tie tiek “publicēti valsts oficiālajā laikrakstā”.
- 57 Ņemot vērā precizēto, ir jāatgādina, kā izriet no Direktīvas 93/13 1. panta 2. punkta, ka tā neattiecas uz tiem līguma noteikumiem, kuri tostarp ietver obligātās tiesību normas.

- 58 Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai un kā izriet no Direktīvas 93/13 13. apsvēruma, tās 1. panta 2. punktā paredzētā izslēgšana no tās piemērošanas jomas attiecas uz valsts tiesību normām, kuras ir piemērojamas līgumslēdzējam pusēm neatkarīgi no viņu izvēles un normām, kuras ir piemērojamas automātiski, proti, ja puses šajā ziņā nav vienojušās citādi, kā arī līguma noteikumiem, kuri atspoguļo šādas normas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 21. marts, *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 26. punkts; 2014. gada 30. aprīlis, *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 30., 31. un 42. punkts, kā arī rīkojumu, 2017. gada 7. decembris, *Woonhaven Antwerpen*, C-446/17, nav publicēts, EU:C:2017:954, 25. punkts).
- 59 Šī izslēgšana principa ir pamatota ar to, ka ir likumīgi prezumēt, ka valsts likumdevējs ir radījis līdzsvaru noteiktu līgumu pušu tiesību un pienākumu starpā, jo šo līdzsvaru Savienības likumdevējs īpaši tiecas saglabāt (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 30. aprīlis, *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 41. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī rīkojumu, 2017. gada 7. decembris, *Woonhaven Antwerpen*, C-446/17, nav publicēts, EU:C:2017:954, 26. punkts).
- 60 Tādējādi šī izslēgšana no Direktīvas 93/13 piemērošanas jomas saskaņā ar Tiesas judikatūru nozīmē, ka ir jābūt izpildītiem diviem nosacījumiem. Pirmkārt, līguma noteikumam ir jāatspoguļo tiesību norma un, otrkārt, šai tiesību normai ir jābūt obligātai (spriedumi, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 78. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriiciuc u.c.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 28. punkts).
- 61 Turklāt no Tiesas judikatūras būtībā izriet, ka minētā izslēgšana ietver obligātās normas, kas nav normas par valsts tiesas pilnvarām, lai novērtētu līguma noteikuma negodīgo raksturu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 30. aprīlis, *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 39. un 40. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra, un, 2018. gada 7. augusts, *Banco Santander un Escobedo Cortés*, C-96/16 un C-94/17, EU:C:2018:643, 44. punkts).
- 62 Šo nosacījumu izpildes pārbaude katrā atsevišķā gadījumā ir valsts tiesas kompetencē (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse un de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 33. punkts, kā arī 2017. gada 20. septembris, *Andriiciuc u.c.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 29. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 63 Veicot šo pārbaudi, šai tiesai ir jāņem vērā, ka, ievērojot it īpaši Direktīvas 93/13 mērķi, proti, patērētāju aizsardzību pret negodīgiem noteikumiem, kas ir iekļauti līgumos, kurus ar pēdējiem minētajiem ir noslēguši komersanti, šīs direktīvas 1. panta 2. punktā noteiktais izņēmums ir jāinterpretē šauri (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 10. septembris, *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 77. punkts, kā arī 2018. gada 20. septembris, *OTP Bank un OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 64 Kad tas ir precizēts, Tiesai ir jāizvērtē trešais un piektais jautājums, pamatojoties uz pieņēmumu – kā pareizība ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ka noteikums, kuru tā iecerējusi atzīt par negodīgu, ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā saskaņā ar tās 1. panta 2. punktu.
- 65 Saskaņā ar Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktu dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti līgumā, kuru ar patērētāju noslēdzis pārdevējs vai piegādātājs, nav saistoši patērētājam atbilstoši valsts tiesību aktiem un līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina būt pusēm saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.
- 66 Tiesa šo normu ir interpretējusi tādējādi, ka valsts tiesai ir jāņem vērā visas sekas, kuras atbilstoši valsts tiesībām izriet no attiecīgā līguma negodīguma konstatācijas, lai pārliecinātos, ka patērētājam šis noteikums nav saistošs. Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka gadījumā, kad valsts tiesa līguma noteikumu atzīst par negodīgu, tai ir jāatturas piemērot negodīgo noteikumu, lai tas neradītu saistošas sekas patērētājam, izņemot gadījumu, kad patērētājs pret to iebilst (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada

30. maijs, *Asbeek Brusse un de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 49. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 52. punkts).
- 67 Tiesa turklāt ir jau nospriedusi arī, ka tad, ja valsts tiesa konstatē negodīga noteikuma spēkā neesamību līgumā, kas ir noslēgts starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, kura valsts tiesai ļauj papildināt šo līgumu, pārskatot šī noteikuma saturu (spriedumi, 2014. gada 30. aprīlis, *Kásler un Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 77. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 53. punkts). It īpaši Tiesa ir atzinusi, ka šo tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka atbilstoši tai valsts tiesa gadījumā, kad tā ir konstatējusi starp komersantu un patērētāju noslēgta līguma noteikuma par līgumsodu negodīgumu, drīkst samazināt patērētājam piemērojamā līgumsoda apmēru tā vietā, lai šim pēdējam attiecīgo līguma noteikumu nepiemērotu vispār (spriedumi, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse un de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 59. punkts, kā arī 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco un Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 29. punkts).
- 68 Tādējādi līgumam principā ir jāturpina pastāvēt bez jebkādiem citiem grozījumiem, izņemot negodīgu noteikumu svītrosānu, ciktāl saskaņā ar valsts iekšējo tiesību noteikumiem šāda līguma pastāvēšana ir juridiski iespējama (spriedumi, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse un de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 57. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco un Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 28. punkts).
- 69 Ja valsts tiesa drīkstētu pārskatīt šādā līgumā ietvertu negodīgu noteikumu saturu, šāda iespēja varētu apdraudēt Direktīvas 93/13 7. pantā paredzētā mērķa īstenošanu ilgtermiņā. Proti, šādas tiesības varētu mazināt preventīvo iedarbību, ko attiecībā uz pārdevējiem vai piegādātājiem rada vienkārša un tieša šādu negodīgu noteikumu nepiemērošana patērētājam, jo viņiem saglabātos vilinājums izmantot šādus noteikumus, apzinoties, ka, pat ja tie tiktu atzīti par spēkā neesošiem, līgumu vajadzības gadījumā tomēr varētu koriģēt valsts tiesa, tādējādi garantējot šo pārdevēju vai piegādātāju interešu ievērošanu (spriedumi, 2013. gada 30. maijs, *Asbeek Brusse un de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 58. punkts, kā arī 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 54. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 70 Turklāt ir taisnība, ka Tiesa ir pieļāvusi izņēmumu no šī principa, nosprieždama, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktam nav pretrunā tas, ka valsts tiesa, piemērojot līgumtiesību principus, atceļ negodīgu noteikumu, nomainot to ar aizstājošu valsts tiesību normu, ar nosacījumu, ka šī nomainā atbilst Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta mērķim un ļauj nodrošināt faktisku līdzsvaru starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību. Tomēr Tiesa šo iespēju ir attiecinājusi tikai uz tiem gadījumiem, kad negodīga noteikuma atcelšana valsts tiesai liktu atcelt līgumu kopumā, tādējādi radot patērētājam tādas īpaši nelabvēlīgas sekas, ka viņš faktiski ar tām tiktu sodīts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2015. gada 21. janvāris, *Unicaja Banco un Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 un C-487/13, EU:C:2015:21, 33. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2019. gada 26. marts, *Abanca Corporación Bancaria un Bankia*, C-70/17 un C-179/17, EU:C:2019:250, 56. un 57. punkts).
- 71 Tomēr pamatlietās, ievērojot pārbaudes, kas šajā ziņā jāveic iesniedzējtiesai, nešķiet, ka iespējama attiecīgā noteikuma par līgumsodu atzīšana par spēkā neesošu varētu izraisīt līgumu atcelšanu kopumā un tādējādi radīt patērētājiem īpaši nelabvēlīgas sekas.
- 72 Attiecībā uz jautājumu, vai tādos apstākļos kā pamatlietās iesniedzējtiesai turklāt būtu iespējams piemērot savas valsts tiesību normas par ārpuslīgumisko atbildību, pietiek norādīt, ka Direktīvas 93/13 mērķis saskaņā ar tās 1. panta 1. punktu ir saskaņot dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus, kas attiecas uz negodīgiem noteikumiem līgumos, kurus slēdz starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju, un ka tajā nav ietverts neviens noteikums par ārpuslīgumisko atbildību.

- 73 Līdz ar to uz jautājumu, vai tādi apstākļi kā tie, uz kuriem attiecas pamatlietas, var turklāt ietilpt ārpuslīgumiskās atbildības jomā, neattiecas Direktīva 93/13, bet gan valsts tiesības. Tādēļ tas šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvaros nav jāizskata.
- 74 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo un piekto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, pirmkārt, ka valsts tiesa, kura konstatē starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā ietverta noteikuma par līgumsodu negodīgumu, samazina patērētājam piemērojamā līgumsoda apmēru un, otrkārt, ka valsts tiesa, piemērojot savas valsts līgumtiesību principus, nomaina minēto noteikumu ar aizstājošu valsts tiesību normu, ja vien, atceļot negodīgo noteikumu, attiecīgais līgums nevar pastāvēt un ja līguma atcelšana kopumā patērētājam rada īpaši nelabvēlīgas sekas.

Par ceturto jautājumu

- 75 Ņemot vērā uz trešo un piekto jautājumu sniegto atbildi, uz ceturto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 76 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1371/2007 (2007. gada 23. oktobris) par dzelzceļa pasažieru tiesībām un pienākumiem 3. panta 8. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka situācija, kad pasažieris iekāpj brīvi pieejamā vilcienā, lai brauktu bez biļetes, ietilpst “pārvaldījuma līguma” jēdzienā šīs normas izpratnē.
- 2) Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, pirmkārt, ka valsts tiesa, kura konstatē starp pārdevēju vai piegādātāju un patērētāju noslēgtā līgumā ietverta noteikuma par līgumsodu negodīgumu, samazina patērētājam piemērojamā līgumsoda apmēru un, otrkārt, ka valsts tiesa, piemērojot savas valsts līgumtiesību principus, nomaina minēto noteikumu ar aizstājošu valsts tiesību normu, ja vien, atceļot negodīgo noteikumu, attiecīgais līgums nevar pastāvēt un ja līguma atcelšana kopumā patērētājam rada īpaši nelabvēlīgas sekas.

[Paraksti]